

До членовете на Научното жури

назначено със Заповед на Ректора на СУ „Св. Климент Охридски“

№ РД 38-606/26.09.2017 г.

за конкурса за заемане на академичната длъжност „доцент“ в област на висше образование с шифър 3. „Социални, стопански и правни науки“, професионално направление с шифър 3.3. „Политически науки“, специалност „Международни отношения“, обявен от Софийския университет „Св. Климент Охридски“ в Държавен вестник (ДВ), бр. 51 от 27.06.2017 г.

кандидат – гл. ас. д-р Боряна Балева Александрова, СУ „Св. Кл. Охридски“, Юридически факултет, катедра „Международно право и международни отношения“

С т а н о в и щ е

на Проф. д-р Николай Симеонов Натов

Софийски университет „Св. Климент Охридски“, Юридически факултет, Катедра „Международно право и международни отношения“

Уважаеми членове на Научното жури,

С горната заповед на Ректора на СУ съм назначен за член на Научното жури. На първото заседание на Журито съм избран за негов председател и ми е възложено да изготвя становище. В законовия срок представям на Вашето внимание становището си.

За участие в конкурса за заемане на академичната длъжност „доцент“ в област на висше образование с шифър 3. „Социални, стопански и правни науки“, професионално направление с шифър 3.3. „Политически науки“, специалност „Международни отношения“, обявен от Софийския университет „Св. Климент Охридски“ в Държавен вестник (ДВ), бр. 51 от 27.06.2017 г., е допуснат единствен кандидат гл. ас. д-р Боряна Балева Александрова.

1. По конкурса – той е обявен за нуждите на Катедра „Международно право и международни отношения“ при Юридическия факултет. Допуснатата кандидатка е получила образователна и научна степен „Доктор по философия“ от Вестфалски Вилхелмс Университет, Мюнстер, Германия, на 01.09.2008 г. От 12.07.2010 г. тя е на трудов договор в СУ като главен асистент по международни отношения и има изискуемия съгласно закона стаж. Съответна преподавателска натовареност за този конкурс е осигурена.
2. За участие в конкурса кандидатката представя монография (хабилитационен труд) – 1 брой, самостоятелна глава в колективна книга – 1 брой, студия – 1 брой и статии – 12 броя. Публикациите не повтарят представени за придобиване на образователна и научна степен „доктор“ трудове и с това са спазени съответните изисквания на чл.24, ал.1, т.3 от Закона за развитието на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), чл. 53, ал.1, т.3 от Правилника за прилагане на ЗРАСРБ (ПП ЗРАСРБ) и чл.105, т.3 от Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св.

Кл. Охридски“ (ПУРПНСЗАД). Част от представените за участие в конкурса съчинения не са публикувани в специализирани научни издания по международни отношения, като по този начин не са спазени съответните изисквания на чл.24, ал.1, т.3 от ЗРАСРБ, чл.53, ал.1, т. 3 от ПП ЗРАСРБ и чл.105, т.3 от ПУРПНСЗАД.

3. Става дума за статии, публикувани в списание „Култура“ – въпросното популярно списание не може да се определи като специализирано научно издание по „Международни отношения“ по смисъла на чл.24, ал.1, т.3 ЗРАСРБ и останалите посочени по горе разпоредби. Това са: 1) Боряна Александрова. 2017. „Военни намеси и мирни изложения. Геополитиката в Близкия изток.“ Култура 15 (2895): (статия) - № 1 в списъка; 2) Боряна Александрова. 2015. „Нова военна интервенция в Либия?“ Култура 9 (2801): (статия) - № 4 в списъка; 3) Боряна Александрова. 2014. „Ислямска държава и събитията в Кобане пренаписват теорията.“ Култура 36 (2785): (статия) - № 7 в списъка; 4) Боряна Александрова. 2013. „Имигрантите – отвъд Атака, ВМРО и Национална съпротива. За един закъсняващ глокален дебат в България.“ Култура 40 (2746): (статия) - № 8 в списъка.

Съгласно чл.26, ал.1, изр. последно във връзка с чл.25 от ЗРАСРБ, научното жури е длъжно да разглежда „... само публикации в специализирани научни издания.“ В изпълнение на посочените разпоредби на Закона, гореизброените и представени от кандидатката за участие в този конкурс публикации няма да бъдат разглеждани и оценявани в моето становище.

4. За участие в конкурса кандидатката представя и два научни превода както следва: 1) Боряна Александрова, Щреек, Волфганг. Купено време. Отложената криза на демократичния капитализъм (нем.: Gekaufte Zeit: Die vertagte Krise des demokratischen Kapitalismus (2013)), Критика и Хуманизъм, София, Ref, Рецензирано – монография на трето лице; 2) Боряна Александрова, (Статия) Потхаст, Йорг. Анализ на иновационната култура в Калифорния (нем: Wetterkarten, Netzwerkdigramme und Stammbäume: Innovationskulturanalyse in Kalifornien (2011)), Социологически проблеми. Българска академия на науките, Година XLIII, книжка 1-2, стр. 66-84 , София, Ref, Рецензирано – статия на трето лице.

Считам, че преводи не може да се включват в списък с научни публикации за участие в настоящия конкурс. Необходимо е да се отбележи, че преведените творби не са публикации на кандидатката Александрова в област на висше образование с шифър 3. „Социални, стопански и правни науки“, професионално направление с шифър 3.3. „Политически науки“, специалност „Международни отношения“. Кандидатката е превела трудове на други автори, но този превод не е и не може да бъде нейна публикация в споменатата област на висше образование, професионално направление и специалност – преведените трудове са в други области на висше образование. Поради тези съображения въпросните два превода, представени от кандидатката за участие в този конкурс, няма да бъдат разглеждани и оценявани в моето становище.

Следователно, за оценка в съвкупност остават 1 студия и 9 статии. Монографията (хабилитационният труд) на Боряна Александрова „Глобализация и международни отношения“, Университетско издателство "Св. Климент Охридски", София, 2016 г. ще бъде разглеждана и оценявана отделно.

5. Оценка на годните за участие в конкурса трудове.

- 1) Хабилитационен труд „Глобализация и международни отношения“,

Университетско издателство "Св. Климент Охридски", София, 2016 г. е в обем 348 стр., с 508 бележки под линия. Библиографията е поместена на последните страници на книгата – от 327 до 348 и обхваща източници на кирилица и на латиница, документи на международни организации, онлайн издания и платформи, електронни портали на организации и институции. Във въведението авторката не заявява ясна научно-изследователска теза. Уточнява, че (цитирам): „изложението поставя акцента върху широките социални фактори, динамизиращи и / или стратифициращи хода на глобализацията.“ (край на цитата – с.9). Стремещът на монографията е (цитирам): „да разшири полето за критическо разкриване на предпоставките за теоретично възпроизвеждане на глобалните процеси в общата наука за международните отношения и на нейния български дял в частност.“ (край на цитата – с.8-9). В практически аспект, според авторката, изложението (цитирам): „има за цел да повдигне въпроси пред същината, процеса на изкристализиране и структурния ефект на държавните политики с глобално предназначение и звучене.“ (край на цитата – с.12). Работата може да се раздели на две отличаващи се части – първа част, представляваща опит за научен анализ и втора част, съдържаща предимно статистически данни, таблици, графики, диаграми, скици, карти и др. под. Първата част е наситена с позовавания на други автори и изобилства от сложно-съставни изречения и чуждици – например на с.6-7 кандидатката твърди (цитирам): „Недостигът на критически дебат в международната теория означава отказ от разпознаване на изначално заложените ендеогенни и екзогенни дисонанси в хомогенните конструкти на националнодържавната и междудържавната парадигма, както и скъсяване на бъдещи аналитични и праксеологични хоризонти.“ (край на цитата), Подобни трудно разбираеми като идея и смисъл фрази се откриват почти навсякъде в текста. Рядкост е авторското присъствие, изобилстват грешни или неточни твърдения (доколкото може да се установи какво се стреми да каже авторката). Тук не споменавам претендираните научни приноси, които са толкова сложно посочени в справката, че самото това посочване би могло да се определи като принос при неясно формулиране на смисъла на написаното. Въпреки обективното ми желание да откроя научни качества на труда, не се получи и не успях да намеря такива. Като се има предвид, че авторката ще преподава (и вече преподава) на студенти по тази книга – вж. с.13, където изрично е посочено, че (цитирам): „текстът е предназначен за студенти по международни отношения...“ (край на цитата), смятам, че книгата не е подходяща за обучение на студенти. Липсва ясна и логична авторова мисъл, липсват кратки, точни и разбираеми изречения, липсват елементите на творба, която да подпомогне обучението на младите хора – напротив, монографията би ги объркала и максимално затруднила. Тя не може да бъде препоръчана за хабилитационен труд, отговарящ на изискванията на ЗРАСРБ. Поради това този труд според мен не може да бъде основа за положителна оценка на Боряна Александрова за участието ѝ в настоящия конкурс.

2) Относно приносите – в приложената справка кандидатката претендира следните приноси в публикациите си:

В монографията „Глобализация и международни отношения“ - (цитирам) първо: „това е първото научно изследване в България, което разглежда съответната тематика като проблем на теорията на международните отношения и извлича изводи за природата на световната политика на тази база; второ – направеното теоретично заключение е индуктивно изведено с помощта на поредица от представени в отделни глави, емпирични илюстрации на глобализацията (социални, икономически, политически, екологически и др.). Подобна систематизация отсъства в нейната цялост в българските проучвания по проблема; трето – заявена е теза, разколебаваща битуващите Вестфалски нагласи за държавата като изначално кохерентна политико-териториална единица и съответно редуциращи дебата за глобализацията, включително

в местни разработки, до питането за „повече или по-малко държава”. По-нататък монографията определя глобализацията като (цитирам): „(поредната) съвкупност от разнородни процеси, трансформиращи (предна)значението на държавнотериториалните граници и ареали” (публикация № 2, стр. 47) – (край на цитата). Промените днес са окачествени като (цитирам): „подчертано динамични, хетерогенни, противоречиви, обусловени от взаимно преплитащи се, (между)правителствени и неправителствени, материални и нематериални, равнища на социална активност, както и прекосяващи, окрупняващи, дезагрегиращи и/или затвърждаващи фрагментациите в държавнотериториалните пространства; четвърто – като опит за концептуализиране на тази комплексност, последователно са реконструирани и доразвити понятията за „териториалност”, „държавен суверенитет”, „сигурност”, „глобално управление” и др., противно на тяхното „класическо” държавноцентристко тълкуване. Разработката също така експлицитно въвежда изследователски парадигми, присъщи на социологията, урбанистиката, географията и др.; пето – заедно с потребността от сложни дефиниционни категории, трудът настоява и за сложен подход в (политическите) практики – в смисъла на гарантиране на еманципативното екологично, социално, икономическо, политическо и културно (ре)формиране и съжителство на човешките общности в ерата на глокалността. При много от емпиричните казуси – климат, транснационални корпорации, глобални социални движения, осигуряване на достъп до селскостопанска земя и сладководни ресурси, дебата за реформиране на Световната банка, Международния валутен фонд и ООН и др., са демонстрирани наслагванията и/или напреженията в йерархиите на глобалния живот. Оттук са формулирани конкретни дилеми както във връзка с традиционните политически актьори, така и с новопоявяващи се такива.“ (край на цитата). Твърдението на авторката, че (цитирам) „подобна систематизация отсъства в нейната цялост в българските проучвания по проблема“ (край на цитата) е меко казано странно, като се има предвид, че в списъка с ползвана литература на тази книга почти липсва българската доктрина по международни отношения, посочени са творби на шест наши автори, ако не включваме и съчинения на самата кандидатка, и въпросът е: как авторката прави такъв извод, без да се позовава на българска доктрина? Също така е неприемливо определението за глобализация – то е максимално неясно и объркващо. Понятията за „териториалност”, „държавен суверенитет”, „сигурност” отдавна са дефинирани било в международното право, в конституционното право и други правни отрасли, така че опитът на авторката да представи за принос неясното им „реконструиране или доразвиване“, е неприемлив изцяло. И петият претендиран принос е неприемлив – той всъщност, ако въобще го има, е в материята на други области на висшето образование, различни от международните отношения. Само за пример ще дам следното: транснационалните корпорации, за които говори кандидатката, са главни субекти на международното инвестиционно право в качеството им на мощни икономически структури с бюджет, надвишаващ държавните бюджети на множество страни, и едва ли биха могли да се ползват като (цитирам) „емпиричен казус“ (край на цитата) в монография от представения вид.

В самостоятелната глава „Политиката на ‘меката’ сила на Европейския съюз в Близкия изток (Средиземноморието). Предизвикателствата на ‘арабската пролет’” се претендират следните приноси: първо – подлага се за първи път в България на детайлен критически анализ взаимодействието на компонентите на „меката сила” на ЕС с протестните събития в Северна Африка и Близкия изток през периода 2010-2011 г.; второ – изведена е тезата, че евро-средиземноморското партньорство не би било успешно, ако не еволюира в действия за справедливост и равнопоставено политическо участие на гражданите и от двете страни на Средиземноморския басейн. Като се има предвид, че Арабската пролет бе обект на обширни анализи в ЕС и извън него, в които

се включиха специалисти от почти всички сфери на знанието, едва ли анализът на авторката би могъл да даде споменатия принос. Вторият претендиран принос също е неприемлив, тъй като от него призгича едно неясно и като цяло невярно твърдение на кандидатката, а именно, за действията „за справедливост“, като не е изяснено какво се разбира под „справедливост“ в контекста на събитието, и също не е изяснено какво се разбира под „равнопоставено политическо участие на гражданите и от двете страни на Средиземноморския басейн“ – може би авторката очаква политическото участие на гражданите от Северна Африка да бъде уеднаквено с това на гражданите от Южна Европа, които са граждани и на ЕС, т.е. за да се изравнят, те като че ли трябва също да станат граждани на ЕС? В съчинението липсва отговор.

В студията „Първоначално въздействие на демократичните протести в Арабския свят върху Близкоизточния мирен процес“, се претендират следните приноси: първо – изводи за това, че новите временни администрации в Близкия изток активизират подкрепата си за палестинската страна под въздействие на вътрешнополитическата обстановка; второ – изводът, че протестите водят и до модификация на конфликтното отношение в полза на стабилизиране на окупираната страна, но преговорният процес остава в „задънена улица“. Този извод е неясен, а и трудно би могло да се говори за стабилизиране, след като преговорите са в задънена улица – ето защо изводът не е приемлив. А първият извод всъщност е една общоизвестна констатация.

За останалите статии и студия, които съгласно Закона са годни да бъдат предмет на това становище, ще дам сумарна преценка. В тях се претендират приноси, първо (цитирам): „разглеждането на една доскоро непривична тема – миграцията, през перспективата на теорията на международните отношения и теорията на външната политика; второ: единственото по рода си в България изследване на вижданията за правото като международен регулатор на четири от подразделенията в теорията на международните отношения: реализъм, либерализъм, исторически материализъм и феминизъм. Тук присъстват изводи до каква степен неговите инструменти са в състояние да въздействат върху хода на международните събития, особено предвид растящия брой колективни правила и процедури и тяхното кодифициране. По този начин както режимът на международното публично право, така и този на международното частно право и други международно релевантни или повлияни правни клонове и институти биват третирани не от гледна точка на един строг юридически (позитивистки) анализ, а в духа на един обобщаващ политико-системен подход.“ (край на цитата). Считам, че материята на миграцията съвсем не е нова за теорията на международните отношения и външната политика, и този принос не може да се приеме. Обявяването на правото за международен регулатор на четири от подразделенията на теорията на международните отношения и претенцията, че изследването на вижданията за тази функция на правото, е единствено по рода си в България, са неприемливи изцяло поради редица причини. Същите са: най-напред, не е уточнено за кой дял на правото става дума, тъй като е аксиоматично известно, че вътрешното право не е „международен регулатор“ и да се определя като такъв е погрешно; после – заради това, че правото не регулира теории или подразделения на теории, а обществени отношения, превръщайки ги в правоотношения, и тази аксиома следва да бъде известна на всеки завършил Юридическия факултет, но очевидно тя не е известна на авторката. Освен това не може да се говори за „режим на ... международното частно право“ и да се нарича този отрасъл „международно релевантен или повлиян правен клон“, който се третира „не от гледна точка на един строг юридически (позитивистки) анализ, а в духа на един обобщаващ политико-системен подход“ – всички цитирани фрази и твърдения на авторката разкриват недопустимо смесване на право и политика както и цялостно непознаване на връзката международно право – международни отношения, която

вързка всеки кандидат за преподавател по международни отношения трябва да познава, но без съмнение това познание е убегнало на авторката.

За да обобща: не смятам, че претендираните от кандидатката приноси в тези съчинения могат да бъдат приети.

В заключение, от анализа на представения за участие в този конкурс хабилитационен труд и на другите творби на кандидатката произтича един категоричен извод – те не са написани на високо научно и научно-практическо ниво, и не отговарят на обвързващите академичния състав на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ строги изисквания за качество на научните публикации.

Мотивиран от гореизложеното, аз заявявам отрицателното си заключение и ще гласувам в уважаемото Научно жури против кандидатурата на Боряна Балева Александрова за заемане на академичната длъжност „доцент” в област на висше образование с шифър 3. „Социални, стопански и правни науки“, професионално направление с шифър 3.3. „Политически науки“, специалност „Международни отношения“.

София, 31 октомври 2017 г.

Проф. д-р Николай Симеонов Натов